

Lucie Kovářová

170205

„Lidská práva v širších souvislostech“

(ESEJ)

Rozvojová studia centra a periferie

Cílem mé eseje je pokusit se postihnout souvislosti mezi chudobou a lidskými právy. Postihnout jejich podstatu, říci, kdo jsou subjekty lidských práv především s ohledem na rozdíly mezi lidmi v pohlaví, rase či náboženské, vyznání. Chci se také zaměřit na porušování lidských práv v České republice a dopad tohoto v globálním měřítku. Kromě toho si pološím také otázku ohledně souvislosti migrace a humanitární pomoci.

V České republice je základním předpisem, který garantuje dodržování lidských práv zákon číslo 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Tento zákon je součástí ústavního pořádku České republiky a jeho dodržování je zabezpečováno ústavním soudem. Kromě Listiny je zde řada mezinárodních smluv. Z těch nejpodstatnějších mohu jmenovat například Úmluvu proti mučení, Úmluvu o právech dítěte nebo Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, kterou aplikuje Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku.

Co mají lidská práva společného? Co je jejich podstatou? Dvě slova v názvu říkají téměř vše. Slovo „lidská“ vykládáme tak, že se vztahují na všechny lidské bytosti bez ohledu na rasu, věk, pohlaví či náboženství. Právo pak můžeme definovat jako určitý vymezený rámec lidského chování. Právo jednoho končí tam, kde začíná svoboda jiného. U lidských práv se obvykle uvádí čtyři nejpodstatnější charakteristiky. Nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost. O tom, že lidská práva jsou porušována není pochyb. Ráda bych se nyní zastavila u nezcizitelnosti lidských práv. Nezcizitelnost znamená, že lidské právo nemůže být nikomu jinému přenecháno za úplatu, například prodáno. Pokud bych toto trochu rozšířila, dalo by se říct, že lidská práva by neměla být spojována s penězi. Ve skutečnosti je tu souvislost obrovská. Ať již na viditelné úrovni, či tam, kde by to člověk nehledal.

Ve studijní opoře kterou sepsal Tomáš Hoch pro potřeby studentů Ostravské univerzity je položena otázka ohledně souvislosti mezi chudobou a lidskými právy. (Hoch, Tomáš. 2007. „*Studijní opora*“ Ostrava: Ostravská univerzita) Souvislost zde nesporně je. Jako příklad, který mluví za vše bych uvedla ten, který mě hluboce zasáhl. Představme si dvě rodiny, které jedou svými vozy na výlet. Jedna rodina jede v patnáct let staré Škodě 120, druhá v nejnovějším a nejdražším modelu s veškerými bezpečnostními prvky. Pokud se tyto dvě rodiny srazí, byť bez zavinění kteréhokoliv z řidičů, kdo na tom bude lépe? Samozřejmě, že ten, kdo má peníze. Přestože na ideové úrovni jsme si všichni rovni. Realita je jiná. Dalším příkladem může být kvalita potravin. Kdo má více peněz, může si dovolit kvalitnější potraviny a tudíž má větší naději na dlouhý a zdravý život.

V České republice však existuje mnohem více konkrétnějších případů porušování lidských práv. Taková porušování práv, která souvisí s tím, jestli se člověk narodil jako občan České republiky nebo jestli k do České republiky přišel hledat pomoc. Žadatelé o azyl, uprchlíci, azylanti... Do České republiky přichází ročně tisíce lidí ze států jako je Afghánistán, z oblasti Čečny, aby zde našli důstojný život. Mají na to právo? Jistě, že mají. Lidská práva, jak už bylo řečeno, nejsou omezena občanstvím, rasou, ani čímkoliv jiným. Vztahují se k lidské bytosti bez bližšího určení. Přesto, jsou tyto lidé na lidských právech zkráceni. Na serveru www.migraceonline.cz je možné seznámit se s příběhem Raisy Edelbievy, uprchlice z Čečny. (Raisa Edelbieva. 2007 „*Máte stejná práva, ale... Výpověď o tom, jak se uprchlíci usazují v Čechách*“ Migrace Online. [online].[cit. 15. 6. 2007]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1997541>). Samotný název jejího příspěvku vypovídá o mnohém: „Máte stejná práva, ale... Výpověď o tom, jak se uprchlíci usazují v České republice. Raisa vypráví o životě v České republice po udělení azylu. Raisa je jedna z těch, které byl alespoň udělen azyl. Píši alespoň, protože to není zcela výhra.

Azylanti například nemají právo volit. Dle mého názoru je to nesmyslné a je to proti demokracii. Principem demokracie jsou mimo jiné svobodné a rovné volby. Jak ale mohou být volby považovány za rovné, když nemohou volit všichni, kteří jsou pak rozhodnutími vázáni?

To je nejmenší zlo v porovnání s přístupem k těm, kteří mají status žadatelů o azyl. Lidé, kteří přichází ze zemí, kde není bezpečí pro ně, pro jejich děti. Lidé, kteří do České republiky přichází jako do stabilního demokratického státu se dostávají za ostnaté dráty utečeneckých táborů, aby na vlastní kůži zažily, jaké má naše mladá demokracie obrovské nedostatky.

Pokud vezmeme Listinu článek po článku a porovnáme ji s článkem Alice Szczepanikové, která se právě zkušenostmi z uprchlických táborů v České republice zabývá, dojdeme k nepříliš uspokojivým závěrům (Alice Szczepaniková. 2007 „*V moci uprchlických táborů*“ Migrace Online. 2007. [online].[cit. 15. 6. 2007]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=19922541>).

„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech...“, říká článek 1. A článek 3. ještě dodává, že: „základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“ Již samotné základy na kterých stojí Listina a tedy celý náš právní systém jsou zpochybnitelné právě s ohledem na uprchlické tábory. Lidé „tam“ a lidé „tady“ si rozhodně nejsou rovni.

Základní zásadou pracovního práva České republiky je ta, vyjádřená v článku 28. Listiny: „Zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky...“ Lidé, kteří pobývají v uprchlických táborech mají právo vydělat si maximálně dvanáct korun za den!

Další právo, které není tak úplně univerzální je právo na svobodu pohybu, vyjádřené článkem 14. Listiny: „Svoboda pohybu a pobytu je zaručena“. Tomu jaksi odporuje systém tábora, kde jsou lidé 24 hodiny sledováni kamerovým systémem a ochrankou v uniformě. Nehledě na to, že je tím také porušeno právo na soukromí.

Také situace, kdy uprchlíkům byly v roce 2004 zabaveny jejich vlastní televizory je protiústavní. Článek 11. Listiny hovoří o právu každého vlastnit majetek Výkon vlastnického práva nesmí být zneužit na újmu druhých, což v případě televizoru lze jen těžko.

V popisování toho, jak je to ve skutečnosti s lidskými právy v naší zemi bych asi mohla pokračovat ještě dál. Případů, kdy jsou porušována by se určitě našlo víc.

V protikladu k tomuto, vydává Česká republika celkem významné prostředky na humanitární pomoc do zemí z nichž k nám migranti směřují. Podle zprávy ministerstva bylo na rok 2006 vyčleněno 65 milionů korun. Prioritní země, do kterých prostředky směřují jsou Afghánistán, Vietnam, Kambodža a další (Ministerstvo zahraničí. 2007. „*Humanitární pomoc poskytnutá v roce 2006*“ [online].[cit. 15. 6. 2007]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/default.asp?id=46926&ido=18887&idj=1>)

S uprchlíky u nás zacházíme jak s lidmi nižší kategorie, ale jsme vlastně tak moc dobří, protože dáváme tolik finančních prostředků do zemí, ze kterých odchází. Tak trochu to vypadá jako bychom říkali: „Zůstaňte tam kde jste a nechoďte k nám, radši vám zaplatíme než abychom se museli zabývat vaší přítomností tady. Máme sice lidská práva, ale ty jsou hlavně pro „naše lidi“. Česká republika v tom není nevině, to je zřejmé. Ale především se veze na vlně Evropské unie, která je pro nás v přístupu k migrantům a k humanitární pomoci klíčovou organizací. Naše zákony jsou sladřovány se směrnici EU a tudíž odráží právě její přístup.

Schengenský prostor by mohl být metaforou pro uprchlický tábor...“Uvnitř si můžete dělat co chcete, jinak ať nikdo nechodí ani dovnitř ani ven.“ „Evropa se uzavírá“, zní toto klišé často z médií. Evropa se uzavírá, ale nemůže se k třetímu světu otočit úplně zády. Máme totiž globalizaci. Abychom mohli jíst zdravé biopotraviny, které spotřebují dvakrát tolik zemědělské půdy než obyčejné, musíme se nějak ospravedlnit. Tak poskytujeme humanitární pomoc. Ale vzhledem k tomu, že Evropa podle demografických prognóz stárne, za chvíli tu nebude nikdo, kdo by mohl na humanitární pomoc vydělávat peníze a něco se asi stane.

Možná se protrhnou tak pečlivě střežené hranice Evropy, možná bude válka. Kdo ví. Teroristi nás varují dnes a denně.

Je až neuvěřitelné, jak hluboké jsou souvislosti mezi chudobou ve Třetím světě, porušováním lidských práv v České republice, politikou Evropské unie. Globalizace dělá ze světa obrovskou pavučinu a možná stačí přetřhnout jen jednu nit, aby celý systém spadl.

Zdroje:

Raisa Edelbieva. 2007 „*Máte stejná práva, ale... Výpověď o tom, jak se uprchlíci usazují v Čechách*“ Migrace Online. [online].[cit. 15. 6. 2007]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1997541>

Alice Szczepaniková. 2007 „*V moci uprchlických táborů*“ Migrace Online. 2007. [online].[cit. 15. 6. 2007]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=19922541>

Ministerstvo zahraničí. 2007. „*Humanitární pomoc poskytnutá v roce 2006*“ [online].[cit. 15. 6. 2007]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/default.asp?id=46926&ido=18887&idj=1>

Hoch, Tomáš. 2007. „*Studijní opora*“ Ostrava: Ostravská univerzita